

Słownik

dawnej polszczyzny

Natalia Bochenek, kl. 7a

Barwiczka

Znaczenie: Kosmetyczny róż, szminka.

Część mowy: rzeczownik.

Pochodzenie: Słowo „barwiczka” jest zdrobnieniem od rzeczownika „barwica” wzięwanego dawniej jako określenie na kolorowe środki kosmetyczne; oba pochodzą od słowa „barwa”.

Ciekawostka: określenie „barwiczka” pojawia się w wielu utworach literackich, np. w powieści Stefana Żeromskiego „Przedwiośnie”.

Przykłady:

Dawniej kobiety wzywały barwiczki, aby upiększyć swój wygląd.

Nie potrzebujesz barwiczki, wyglądasz pięknie!

Ta barwiczka ma kolor dzikiej róży.

Wyrazy bliskoznaczne:

róż
szminka
Barwiczka
pomadka

Frasować się

Znaczenie: martwić się, smuć się.

Część mowy: czasownik.

Pochodzenie: z języka niemieckiego, od słowa „fressen” - „żreć”, „pożerać”, przenośnie „martwić się”.

Ciekawostka: do dzisiaj wzywa się określenia „Jezus Frasobliwy” na przedstawienie postaci Jezusa rozmyślającego w pozycji siedzącej, z głową w ciemnej koronie opartą na dłoni, ze śladami biczowania na ciele; często wykorzystywane w rzeźbie i sztuce ludowej.

Przykłady:

Nie frasuj się, wszystko będzie dobre.

Spojrzałam na Magdę i już wiedziałam, że się czymś frasuje.

Wczoraj bardzo frasowałam się tym sprawdzianem.

Wyrazy bliskoznaczne:

smuć się
bać się
przejmować się
Frasować się
martwić się

Modry

Znaczenie: kolor intensywnie niebieski, ciemnoniebieski.

Część mowy: przymiotnik.

Pochodzenie: prawdopodobnie wywodzi się z języka praindoeuropejskiego, czyli przodka wielu języków europejskich; jego pierwotne znaczenie to „mający barwę czegoś wilgotnego, mokrego” lub „mający barwę wody”.

Wielkowność: od słowa „modry” utworzono liczną grupę nazw niebieskich ptaków, np. modraszka, modrzyk, modrak.

Przykłady:

Widzisz te modre kwiaty?

Piękny modry ptak usiadł na gałęzi.

Bardzo podoba mi się ta modra sukienka.

Wyrazy bliskoznaczne:

Serwus

Inaczenie: nieformalne pozdrowienie lub powitanie.

Część mowy: wykrzyknik.

Pochodzenie: po łacinie „servus” znaczy „sługa”.

Ciekawostka: słowo „serwus” to żartobliwy skrót od takich dawnych wyrazów, jak: „Sługa waszności!”, „Sługa uniożony!”, „Pokorny sługa!”, którymi ludzie witali się jeszcze w XIX w.; odpowiednik dzisiejszego „hej!”.

Przykłady:

Mój dziadek, zawsze kiedy mnie widzi, woła: „Serwus!”.

- Serwus! - powiedziała do Oli.

Łdziwiłam się, kiedy Tomek rano przywitał mnie wesołym: „Serwus!”.

Wyrazy bliskoznaczne:

Sztambuch

Inaczenie: album, pamiętnik służący do wpisywania wierszy dedykacji, życzeń.

Część mowy: rzeczownik.

Pochodzenie: słowo „sztambuch” pochodzi z języka niemieckiego - „das Stammbuch”.

Ciekawostka: Właściciele albumów starali się pozyskać wpisy nie tylko swoich najbliższych i przyjaciół, lecz także wielkich uczonych, członków najznamienitszych rodów ówczesnych sław.

Przykłady:

Wczoraj w muzeum widziałam kilka sztambuchów sławnych osób.

Chciałabym mieć swój własny sztambuch.

Tomek wpisał się do sztambucha Ani.

Wyrazy bliskoznaczne:

memuar
pamiętnik

kronika
Sztambuch
dziennik diariusz